

Budapest – Washington – Havanna, avagy egy FBI-akta háttere – I. ^[1]

I. rész: Budapest – a Corvin közí srác

Curtis A. Fitzgerald, az FBI különleges ügynökének jelentése: „1967. november 20-án [J. B.] a Mariasy Felix F. álnevet használva eltérítette az Egyesült Államok, Florida Hollywood, North Perry repülőtéréről a Bahama-szigetek, Bimini felé tartó kétmotoros N1431P számú Piper Apache típusú repülőgépet... Kubába, Havannába.” Ezt követően vette körözés alá az FBI az Interpolnál közösen a magyar származású amerikai [J. B.]-t.

Bevezető

[J. B.] 1934. március 10-én született Budapesten. Regényes életútjának főbb állomásairól több archív dokumentum és újságcikk is beszámolt. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának (továbbiakban: ÁBTL) iratanyagai között több életrajza is megtalálható. Ezek tanúsága szerint 11 éves volt, amikor édesanyja halála után négy testvérével együtt árvaságra jutott. A házat, ahol éltek, 1945-ben lebombázták, ezt követően két évig az utcán és nevelőintézetekben [popup title="élt" format="Default click" activate="click" close text="Evangelikus Országos Levéltár, Szezhlo-hagyaték, 2. d., I/1. Vegyes anyag, Pax Gyermekegthon, Budapest, 1945–1962."]. A fiatal [J. B.] többször megszökött az intézetekből és alkalmi munkákból tartotta el magát. Többnyire a vendéglátásban, budapesti kávéházakban dolgozott, volt pincér, londoner, [popup title="mindenes" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-141829. Vizsgálati dosszié J. B. ügyében."].

Az általa megnevezett otthonok között szerepel a Rottenbiller utcai, valamint a *Szezhlo Gábor* által vezetett Pax Gyermekegthon is. Ezekbe az intézetekbe elsősorban háborús árvák, elhagyott gyerekek kerültek, de voltak köztük „erkölcsileg veszélyeztetett” kiskorú bűnözők is. Az otthonokban a tanulás, a közös munka az itt lakók életkörülményeinek javulását és mentális fejlődését segítette, azonban nem minden esetben vezetett [popup title="eredményre" format="Default click" activate="click" close text="Evangelikus Országos Levéltár, Szezhlo-hagyaték, 2. d., I/1. Vegyes anyag, Pax Gyermekegthon, Budapest, 1945–1962."]. A fiatal [J. B.] többször megszökött az intézetekből és alkalmi munkákból tartotta el magát. Többnyire a vendéglátásban, budapesti kávéházakban dolgozott, volt pincér, londoner, [popup title="mindenes" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-141829. Vizsgálati dosszié J. B. ügyében."].

Az életrajzok és a hivatalos iratok alapján [J. B.] 17 éves korától 22 éves koráig megszakitásokkal, több alkalommal ült börtönben. 1951-ben igazgatás és csalás büntette miatt, 1953-ban társadalmi tulajdon elleni lopásért, 1956-ban katonai szolgálat megtagadásáért és ehhez kapcsolódóan tiltott határátlépésért. Ez utóbbinak csak a szándékát ismerte el, ugyanis a külföldre meneküléssel a kötelező katonai szolgálatot szeretne volna elkerülni. „*Első kihallgatása során beismerte, hogy a katonai bevonulás elől nyugatra szándékozott szökni, azonban ezt a vallomását visszavonta és jelenleg is tagadja szökését, csupán arra hivatkozik, hogy a katonai bevonulás elől szökött meg és azért jött Szombathelyre, hogy ne találják* [popup title="meg" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-141829. Vizsgálati dosszié (J. B.) ügyében."].” Egy másik dokumentumban, melyben honosítási ügyében fordult a magyar hatóságokhoz, a börtönénekekről a következőt írta: „*Politikai meggyőződésém miatt 1951–1956-ig a váci politikai börtön egyik legfiatalabb foglya* [popup title="voltam" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE (J. B.)-re vonatkozó iratanyag."].” Egy önéletrajza szerint 1956. szeptember 29-én szabadult büntetése [popup title="alól" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE (J. B.)-re vonatkozó iratanyag."], azonban a hivatalos iratokban 1956. október [popup title="5. szerepel" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 2. (Szervezeti egységekhez nem kapcsolódó állambiztonsági iratok) 2. (Operatív és hálózati nyilvántartások) 1. (Operatív nyilvántartások) I/1. 8. Operatív karton B-B-C-től B-C-ig."]. (Lásd az 1. számú dokumentumot)

[J. B.]-nek az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt betöltött szerepéről, tevékenységéről az ÁBTL-ben őrzött „Budapesti ellenforradalmárok” című dokumentum számolt be. Ebben található az a jelentés is, amely szerint 1956 októberében 91 csoport és mintegy 16 500 személy vett részt a harcokban. A résztvevőket az „ellenforradalmi cselekmények alapján” a következők szerint csoportosították: 1. „*Huligánok*” – fegyveres nemzetőrök; 2. „*Szokásos bűnözők*” – ellenforradalmi parancsok végrehajtói, tolvajok, fosztogatók; 3. „*Közveszélyes munkakerülők*” – sztrájkok szervezői, résztvevői; 4. „*Prostitúáltak*” – fegyveres harcok segítői, résztvevői, „nőtüntető”; 5. „*Dolgozni nem akarók, cigányok*” – a helyzetet kihasználó, köztulajdon eltulajdonító személyek; 6. „*Züllött, fegyelmi nevelésre szoruló fiatalok*” – olyan fiatalok, akik helyzetüknél fogva gyermekvédelmi nyilvántartásban szerepelnek.

A forradalmi eseményekben résztvevők hatósági beazonosítása és felelősségre vonása a különböző fővárosi helyszíneken készült fotók összegyűjtésével kezdődött meg. A képeket csoportosították, majd az országos lakcímnylvántartóban szereplő fényképek alapján többnyire be tudták azonosítani a fotókon szereplő személyeket.

A fenti jelentésben fénykép nem található [J. B.]-ről, de az Óbudai Hajógyár nemzetőrségének névsorában már szerepel a neve. „*Utolsó munkahelye az Óbudai Hajógyárban volt, a jelzett munkahelyen 1956. október 8-tól október 23-ig, az ellenforradalom kitöréséig dolgozott, mint* [popup title="segédmunkás" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE (J. B.)-re vonatkozó iratanyag."].” A forradalom napjaiban a Forradalmi Fegyveres Erők Országos Bizottságának volt a tagja, de részt vett az Óbudai Hajógyár Nemzetőrségének megszervezésében és a Corvin közí harcokban is. Az utóbbi vonatkozásában csak a hivatalos jelentések másodkézből származó, illetve a [J. B.] által leírt, elmondott részletek állnak rendelkezésünkre. „*1956 októberében aktívan részt vettem a forradalomban, a Corvin-közi ellenállások egyik csoportját vezettem. Kijelölt vezetőként képviseltem társaimat a parlamenti tárgyalások* [popup title="során" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE (J. B.)-re vonatkozó iratanyag."].” (Lásd a 2. számú dokumentumot)

Mindszenty József, hercegprímás

Egy amerikai férfigazainak 1973-ban adott interjújában az ötvenhatos szerepvállalásához kapcsolódóan azt mesélte, hogy részt vett *Mindszenty József* bíboros, hercegprímás kiszabadításában, a parlamentben pedig életveszélyesen megfenyegette [popup title="Kádár Jánost" format="Default click" activate="click" close text="A megjelent cikk így számolt be (J. B.) Kádár Jánossal való találkozásáról: „(J. B.) elmondása szerint 1956-ban csak kellett volna húznia a ravaszt, hogy megölje Kádár Jánost, a Magyar Kommunista Párt elnökét, amikor a szabadságharcosok megszállták a parlament épületét Budapesten. »Felemelem a fegyverem és rácélozok, Kádár János térdre esik, és azt mondja: Kérem, ne lőjön le, én csak a vérontást akartam megállítani az utcákon. Azt válaszolom: Jól van, nem lőlek le, mert nem hiszem, hogy a te kommunista pártod valaha is hatalomra kerül Magyarországon. Biztos voltam győzelmünkben, így egyszerűen otthagytam.«” Unhappy Landings, <http://www.latinamericanstudies.org/hijackers/Penthouse-april-1973.pdf> (letöltve: 2016. október 15.)"]. Erre vonatkozó hivatalos iratokat azonban eddig nem tártak fel.

Kádár János fiatalon

Ezzel szemben [J. B.] óbudai tevékenységéről maradtak fent levéltári dokumentumok. A belügyminisztérium 1957. november 28-án kelt összefoglaló jelentése az óbudai hajógyári „ellenforradalmárok” ügyében [J. B.] és több társa tevékenységéről is beszámolt. Eszerint 1956. október 23–30. között az Óbudai Hajógyár munkásai megakadályozták, hogy a gyárban a szovjetek számára készült, még ott lévő hajókat felgyűjtsák vagy megrongálják. Míg nem 1956. október 30-án [J. B.] vezetésével egy csoport érkezett a gyárba. „[J. B.] nevű Corvin-közi ellenforradalmár – nyugatra szökött – vezetésével a hajógyárba benyomult ellenforradalmárok a gyár fegyveres kommunista csoportját lefegyverezték, tettleges bántalmazás közben kizavarták a gyár területéről. Ezt követően megalakították a gyári fegyveres [popup title="nemzetőrséget" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-150381/6. Összefoglaló jelentés az Óbudai Hajógyári ellenforradalmárok ügyében.”]. Feladatuk az volt, hogy megakadályozzák a szovjet katonák bejutását az Óbudai-szigetre, és hogy egyes egységeik részt vegyenek a Gyűjtőfogház őrzésében. A jelentés szerint kormányellenes propagandát folytattak, de a terveik között szerepelt a szigetre vezető vasúti híd felrobbantása is. A dokumentum tanúsága szerint a későbbi vizsgálat során az egyik tanú [J. B.]-re vonatkozólag azt mondta, hogy az ő felszólítására vállalta el a hajógyári nemzetőrség [popup title="parancsnokságát" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-150381/6. Összefoglaló jelentés az Óbudai Hajógyári ellenforradalmárok ügyében.”]. A tanúvallomásból azonban nem derült ki, hogy [J. B.] meddig volt a hajógyárban, részt vett-e az eseményekben, vagy miután megszervezte a parancsnokságot, hova távozott. (Lásd a 3. számú dokumentumot!)

Az 1956-os szerepvállalásával és magatartásával kapcsolatban 1964-ben a belügyminisztérium több ismerősét is kihallgatta. Az erről szóló jelentés a forradalom leverését követő politikai légkör szellemének megfelelően mutatta be személyét, nem túl pozitív képet festve róla. (Lásd a 4. számú dokumentumot!)

[J. B.] későbbi nyilatkozatait és a hivatalos jelentéseket összevetve az derül ki, hogy az óbudai eseményeket megelőzően ott lehetett az általa megjelölt helyszíneken. A vele történt események valóságtartalmát – részvételét Mindszenty József bíboros amerikai nagykövetségre szállításában, találkozását a parlamentben Kádár Jánossal – újságcikkek és hivatalos iratok mozaikdarabkáinak összeállítása révén csak feltételezni lehet. Bár Corvin közti tevékenységére hivatalos utalások is vannak, ezek csak általánosak, konkrét részleteket nem tartalmaznak.

A forradalom leverését követő tevékenységéről több mint harminc év távlatából így írt: „November 4-én a Nagy Imre vezette csoport megbízólevelével és küldetésében hagytam el az [popup title="országot" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE (J. B.)-re vonatkozó iratanyag.”].” A kalandos életút kritikájának alapját ő maga adja meg az 1956 nyarán született részletes önéletrajzában, melyet a katonai szolgálat megtagadása miatt folytatott bírói eljárás során írt le. „Egyetlen szórakozásom volt a »MOZI«, itt mindig magamat képzeltem a főszereplőnek, itt mindig fantáziáztam, én voltam a Tarzan a Tarzan filmekben, én voltam Tom nix az atom lovas, én voltam mindaz, aki megjárta a főszerepet, a film az olyan nagy hatással volt rám, hogy sokszor még most 1956-ban sem az igazi életemet élem, hanem valamelyik film főszereplőjét játszom valódi életem [popup title="mögött" format="Default click" activate="click" close text="ÁBTL 3.1.9. V-141829. Vizsgálati dosszié (J. B.) ügyében.”]. (Lásd a 5. számú dokumentumot!)

[J. B.] 1956. november 7-én lépte át a magyar–osztrák határt, majd az Amerikai Egyesült Államokba emigrált.

Folytatása következik...

Dokumentumok

1.

[J. B.] levele a magyar nagykövetség konzuljának Havanna, 1983. szeptember

A Magyar Nagykövetség Konzuljának

Önéletrajz

Nevem: [J. B.]
Születtem 1934. március 10-én, Budapesten.
Apám: [B.] Tivadar
Anyám: [D. E.]
Egy bátyám és három nővérem van.
[B. T.] Bp. XI. Bercsényi u. 38. VII. em. 2.
[B. E.] Bp. XV. Köhid u. 24. sz.
[B. A.] Ausztria, Bécs, X. Hausmund Gasse 85.
[B. E.]

Édesapám asztalossegéd volt, édesanyám mosni járt. Édesanyám 1945-ben agyhártya-gyulladásban meghalt. Az egész család szétszóródott, mivel otthonunkat lebombázták. Akkor 11 éves voltam, és majdnem két évig az utcán éltem. 1947-ben a Magyar Nemzeti segéd gyermekotthonába kerültem és ott voltam 1949-ig. 1951-ben csekkhamisítás és államellenes izgatásért letartóztattak és 1953-ig bebörtönöztek. 1953-tól 1956. szeptember 29-ig ismét börtönben voltam Vácon. 1956-ban részt vettem az ellenforradalomban és november 7-én illegálisan átléptem a határt, és december 15-én, mint politikai menekült az USA-ba kerültem. 1962-ben Kaliforniából Mexikóba mentem, és amikor vissza akartam menni, az amerikai határőr nem akart beengedni. Lefegyvereztem, egy kilométer után elengedtem, de az autóját elloptam és ezért 1967. szeptemberig amerikai börtönben voltam. 1967. november 20-án béreltem egy repülő taxit, és a pilótának azt mondtam, hogy Bermudába megyünk. Mikor a tenger fölött repültünk, kényszerítettem, hogy Kubába vigyen. Kubában végleges letelepedést kaptam, dolgozom mint masszírozó magánmunkaképpen, turista és diplomata körökben. Az engedélyért havonta 35 pesót fizetek a kubai bankba. Már 27 éve nem látom a családomat, bátyámat, nővéreimet és családjukat és szeretnék 1–2 hónapra látogatóba menni feleségemmel és kislányommal.

Feleségem: [E. M. A. M.]

Született: 1957. április 9-én Pinal del Rio-n, Kubában

Kislányom: [E. B. A.]

Született: 1978. december 7-én Havannában

Mindketten kubai állampolgárok.

Mivel hontalan vagyok, nincs semmilyen útlevélem. A kubai hatóságok közölték, hogy ha engedélyt kapok, hogy látogatóba mehetek Magyarországra, kapok egy utazási engedélyt. Amikor az ellenforradalomban részt vettem, nagyon fiatal voltam, és mindent, amit csináltam, nagyon, nagyon megbántam.

Tisztelettel kérem a Magyar Népköztársaság Kubai Nagykövetségének Konzulját, hogy segítségét adja, hogy a közeljövőben hazalátogathassak.

Tisztelettel:
[J. B.]

Havanna, 1983. szeptember

Jelzet: ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Állambiztonsági (Államvédelmi) szervek szervezetével, működésével kapcsolatos iratok, Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek iratai, Külföldiek Ellenőrző Osztály (Országos Központi Hivatal) iratai, [J. B.]-re vonatkozó iratanyag. – eredeti, kézzel írt, aláírással.

2.

[J. B.] levele Szűrös Mátyásnak, a Magyar Köztársaság elnökének Havanna, 1989. november 21.

Magyar Köztársaság Elnökének
Szűrös Mátyás Úrnak

Honosítási és útlevélkérelem

Tisztelt Elnök Úr!

Alulírott azzal a kéréssel fordulok a Tisztelt Elnök Úrhoz, hogy a magyar állampolgárságot újból megadni, valamint a magyar útlevelet biztosítani sziveskedjen.

Indokaim a következők:

1934. március 10-én születtem Budapesten. Édesapám [B. T.], édesanyám született [D. E.] már mindketten meghaltak. Nővérem Edit tavaly hunyt el. Sajnos beutazási engedély – útlevél hiányában nem tudtam a kórházban meglátogatni. Bátyám jelenleg 64 éves. Szeretném őt is minél hamarabb meglátogatni Magyarországon. Politikai meggyőződése, nézeteim miatt 1951–1956-ig a váci politikai börtön egyik legfiatalabb foglya voltam. 1956 októberében aktívan részt vettem a forradalomban, a Corvin közti ellenállások egyik csoportját vezettem. Kijelölt vezetőként képviseltem társaimat a parlamenti tárgyalások során. November 4-én a Nagy Imre vezette csoport megbízólevelével és küldetésében hagytam el az országot. Tizenegy évet éltem az Egyesült Államokban, majd 1967. november 20-án Kubába települtem, ahol azóta is élek. Kubai feleségem és tizenegy éves gyermekem van. Az 1956-os eseményekben történt aktív részvételem miatt Kádár János kormánya állampolgárságomat megvonta. Azóta is hontalan vagyok, mindenféle utazási jogok nélkül. Az elmúlt harminchárom év alatt többször kértem állampolgárságom visszaadását. Utolsó kérvényemet 1989. április 12-én írtam, amit a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elutasított. Nagy örömmel követtem nyomon az elmúlt év magyarországi történéseit és az 1956-os események teljes átértékelését. Úgy érzem, hogy mindaz, amiért akkor küzdöttem – a független és szabad Magyarország – mára megvalósulni látszik. Ezért bízom benne, hogy kérésem meghallgatásra talál.

Kérem Elnök Urat, hogy magyar állampolgárként, magyar útlevelemmel utazhassak Magyarországra, hogy testvéreimet és családomat meglátogathassam.

Tisztelettel:
[J. B.]

Ave 1 ra No. 3o8o2
Entre 3o8 y 31o
Santa Fe Playa Habana
CUBA

Havanna, 1989. november 21.

Jelzet: ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE – eredeti, gépelt, aláírással.

3.
A belügyminisztérium jelentése az Óbudai Hajógyári ellenforradalmárok ügyében
Budapest, 1957. november 28.

– részlet –

Belügyminisztérium „Szigorúan titkos!”

II/8. Osztály.

Kivonat!

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS
Az Óbudai Hajógyári ellenforradalmárok ügyében

Budapest, 1957. november 28.

I.

A BM. II/6. b. alosztály adatai alapján 1957. október 10-e óta folytatunk vizsgálatot Buzás Antal és négy társa ellenforradalmi ügyében a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntetnének gyanúja miatt.

Az ellenforradalom kezdetén, 1956. október 23-án az Óbudai Hajógyárban nagyszámú ellenforradalmi tömeg nyomult be, ahol a Sztálin szobor ledöntése után a szovjet tulajdonban lévő kész hajókat fel akarták gyűjteni. Az ellenforradalmárok ilyen irányú tevékenységét a gyár kommunistái és dolgozói akadályozták meg. Az esetleges további gyűjtogatási és rombolási kísérlet megakadályozása céljából a gyáron belül kommunistákból és becsületes dolgozókból megalakult egy kisebb fegyveres csoport, mely 1956. október 30-ig védelmezte a gyárat. 1956. október 30-án [J. B.] nevű Corvin-közi ellenforradalmár – nyugatra szökött – vezetésével a hajógyárba benyomult ellenforradalmárok a gyár fegyveres kommunista csoportját lefegyverezték, tetteleges bántalmazás közben kizavarták a gyár területéről. Ezt követően megalakították a gyári fegyveres nemzetőrséget, melynek parancsnokai voltak: Buzás Antal, Mühlstein Béla és Molnár Károly gyári alkalmazottak. A gyári nemzetőrségbe felvettek gyáron kívüli személyeket és gyári ellenforradalmi beállítottságú alkalmazottakat is. A csoport létszáma elérte a 100 főt. A fegyvereket egyrészt a hajógyári fegyveres kommunista csoport lefegyverzéséből, másrészt a gyár mellett lévő ÁVH laktanyából szerezték. Őrhelyeket állítottak fel, hogy megakadályozzák kommunisták és szovjet katonák hajógyári szigetre való behatolását. A volt hajógyári nemzetőrség parancsnokai kapcsolatot tartottak fenn a volt „[popup title="Schmidt kastély" format="Default click" activate="click" close text="Budapest III. kerületében található a 18. században, barokk stílusban épült templom és kolostoregyüttes, melyet a 1910-ben Schmidt Miksa bútorgyáros megvásárolt meg és alakított kastéllá, innen az elnevezés: „Schmidt-kastély”. Az épület ma a Budapesti Történeti Múzeum – Kiscelli Múzeuma.]”-beli ellenforradalmárokkal. Telefonon keresztül irányították azoknak tűzértségét a Sztálin hídon tartózkodó szovjet páncélosok megsemmisítésére. Ennek következtében a hajógyár két tűzértségi találatot kapott. [popup title="1956. október 4-én" format="Default click" activate="click" close text="A dátum nyilvánvaló elírás, 1956. november 4. a helyes."] az ellenforradalmárok fegyveres felszámolásának kezdetén a gyári nemzetőrök egy csoportja Mühlstein Béla vezetésével elhagyták a gyárat és tüzelőállást foglaltak el a Sztálin híd budai hídfőjénél a szovjet csapatokkal szemben. A nemzetőrség másik csoportja, fegyverrel együtt csatlakozott a volt „Schmidt-kastély”-beli ellenforradalmárokhoz és a szovjet csapatokkal harcra bocsátkoztak, melynek révén a gyár egyik volt alkalmazottja és egyben nemzetőre meghalt, mások megsebesültek. A hajógyári ellenforradalmár nemzetőrség egy csoportja több napon keresztül részt vett a Gyűjtőfogház fegyveres őrzésében, ahonnan a gyárba való visszatérés alkalmával fegyvereket és büntetés-végrehajtási ruházati holmikát hordtak el. Ezen kívül a gyári nemzetőrség elhatározta és kísérletet is tett arra, hogy a hajógyárat összekötő újonnan épült vasúti hidat felrobbantsák, ezzel is megakadályozva, hogy szovjet csapatok hatolhassanak be a gyárba. A felsoroltakon kívül a gyári nemzetőrség parancsnokai és egyes beosztottjai, uszítást és lázítást folytattak a kommunisták, az MSZMP, a Forradalmi Munkás-Paraszt kormány és a szovjet csapatok ellen. A hajógyári ellenforradalmárok tevékenységének elhárítására és mérsékelésére a hajógyári volt MDP Pártbizottság kommunistákat küldtek [sic!] be a gyári nemzetőrségbe. Ilyenek voltak: Kádas Tibor, Auth Antal, Czabai Antal, Péter József és mások, akik igyekeztek a kapott feladatokat végrehajtani.

A vizsgálat során előzetes letartóztatásba helyeztük Buzás Antal, Mühlstein Béla, Grányák István budapesti, Molnár Károly szentendrei és Szarka Ferenc Hevesi községi lakosokat.

A vizsgálat során több mint 20 főt hallgattunk ki tanúként, akik vallomást tettek a hajógyári fegyveres ellenforradalmi nemzetőrség megalakulásának körülményeiről és a felsorolt előzetes letartóztatásban lévő személyek ellenforradalmi tevékenységéről.

Buzás Antal 39 éves, szegény parasztszármazású,
lakatossegéd, jelenleg segédmunkás, tart. tűzér törm.

[...] Az ellenforradalmi események alatt 1956. október 30-án jelentkezett a hajógyári fegyveres nemzetőrségbe. [J. B.] nevű ellenforradalmár felszólítására elvállalta, hogy a gyáron belül megalakítja a nemzetőrséget és annak parancsnoka lesz. Buzás ennek alapján 1956. október 30-tól 1956. november 4-én délig a hajógyári fegyveres ellenforradalmi nemzetőrség parancsnoka volt. Részt vett a gyári kommunista csoport lefegyverzésében, valamint a gyár területéről kitértandó politikai és gazdasági funkcionáriusok névjegyzékének összeállításában. Kijelölte a gyáron belüli őrhelyeket és olyan eligazítást adott a nemzetőreinek, hogy tűzharcon keresztül is akadályozzák meg a kommunistáknak és szovjet katonáknak a hajógyár területére való behatolását. Állandó kapcsolatot tartott fenn [J. B.] Corvin-közi ellenforradalmárral, akinek utasítására nyolc fegyveres gyári nemzetőrt küldött ki a Gyűjtőfogház őrzésére. Kapcsolatban állt még Kopácsi nemzetőr „operatív” parancsnokságával, ahol bejelentette a hajógyári fegyvereseknek a nemzetőrségbe való belépését. Nemzetőri igazolványokat vételezett fel és osztott ki a nemzetőrök részére. Ezen kívül uszított a párt, a kommunisták és szovjet csapatok ellen. 1956. november 4-én, félve a felelősségre vonástól, otthagya a gyári nemzetőrséget és a gyárat, hazament lakására. Az ellenforradalmi események után visszamenve a gyárba, továbbra is uszító magatartást tanúsított. Igyekezett a kommunistákat megfélemlíteni abból a célból, hogy az ellenforradalmi tevékenységéről ne beszéljenek. [...]

Mühlstein Béla 37 éves, kisiparos származású,
kazánkovács, jelenleg alkalmi munkás, nőtlen,
közös háztartásban él, büntetett előéletű, budapesti lakos

Az ellenforradalmi események alatt 1956. október 30-án jelentkezett az Óbudai Hajógyárban megalakult fegyveres ellenforradalmi nemzetőrségbe. A gyári nemzetőrségen belül elvállalta a szakaszparancsnoki tisztséget. 1956. november 4-én az ellenforradalmárok fegyveres felszámolásának a kezdetén, miután Buzás Antal megfutamodott, helyébe lépett parancsnoknak. Ezt követően hajógyári fegyveres nemzetőrök egy csoportjával elhagyta a gyárat és tüzéllást foglaltak el a Sztálin-híd budai hídfőjénél, várva a szovjet csapatokat. Telefon összeköttetésben állt a „Schmidt-kastély”-ban lévő ellenforradalmárokkal. Telefonon keresztül tájékoztatta, irányította a kastélybeli ellenforradalmárok tüzérségi tüzét a Sztálin-hídon tartózkodó szovjet páncélosok megsemmisítésére. A kastélybeli ellenforradalmárokat további harcra buzdította. Parancsnoksága ideje alatt kb. 1956. november 5–7-én a gyár nemzetőrei kísérletet tettek a hajógyári szigetet összekötő új vasúti hid felrobbantására, hogy megakadályozzák a szovjet csapatoknak a gyár területére való behatolását. A robbanóanyagokat ki is vitték a hídra. Ugyancsak parancsnoksága alatt a gyári fegyveres nemzetőrök egy része csatlakozott a „Schmidt kastélybeli” ellenforradalmárokhöz és harcba bocsátottak a szovjet csapatokkal. Ez alkalommal egy gyári nemzetőr meghalt, mások megsebesültek. Részt vett a politikai és gazdasági funkcionáriusoknak a gyár területéről való kitiltó jegyzékének az összeállításában. Részt vett a Laktanya utcai ÁVH laktanyából való fegyverek és lőszeres elszállításában. Ezen kívül mint nemzetőr parancsnok rágalmozta a kommunistákat, a pártot. Uszított a szovjet csapatok és a Forradalmi Munkás-Parasztszervezet kormány ellen. [...]

Granyák István 54 éves, munkásszámazású,
betanított lakatossegéd, nyugdíjas, r. szds.,
nős, büntetlen előéletű, budapesti lakos

[...] Az ellenforradalmi események alatt 1956. október 23-án mint gyári rendészeti előadó tartózkodott a gyárban. A gyári fegyveres ellenforradalmi nemzetőrség megalakulása után Buzás Antal parancsnok megbízásából elvállalta a nemzetőrség fegyver- és ruharaktárának kezelését. Ezen kívül a felállított gyári nemzetőrséget is ellenőrizte. A gyári nemzetőrség tagjait ideológiai agitáción keresztül igyekezett szembeállítani a demokratikus rendszerrel, dicsőítve a kapitalista rendszert. Rágalmozta és gyalázta az MSZMP-t és a szovjet csapatokat. Uszított a Szovjetunió, a magyar karhatalmisták és rendőrök ellen. Nagybbr tömeg előtt egy demokratikus meggyőződésű személy ellen uszított, igyekezett a tömeg hangulatát feléje irányítani. Rendőrségi beosztását kihasználva, 1945-től 1 db. céllövő kispuskát tartott engedély nélkül magánál és használt. Megtévésztésképpen erre a kis puskára a legális fegyverviselési engedélyét használta fel. A kispuskát és a hozzá való 300 db. töltényt 1956 októberében a lakásához tartozó szerszámkamrájában elásva elrejtette. 1957. januárban, amikor az illetékes szervek felszólították a fegyvereinek és az engedélyeknek a beszolgáltatására, a kispuskára nem tett bejelentést, azt továbbra is rejtette. A most folyó vizsgálat során sem tett erről vallomást, a lakásán megtartott házkutatás alkalmával találtak meg. Granyák István a rendőrségtől való – 1954. [évi] – leszerelése alkalmával több hivatali titkot és egy államtitkot képező írásos anyagokat vitt haza lakására, és azokat tartogatta lakásán egészen a letartóztatásáig. Ezek között az iratok között van több kitöltött priusz kérdőjegy, őriztetesek fényképei, nyomozástannal és hálózati építéssel és annak tartásával kapcsolatos oktatási füzetek. Granyák István a felsoroltakon kívül társadalmi tulajdon elleni lopásokat követett el az óbudai hajógyári munkahelyén. Így többek között ellopott 1 kg. forrasztó ónt, 5 drb. új szerszámnyelet, alumínium hulladék lemezt, 5 drb. használt pokrócot, kb. 14 kg. zománccfestéket és kisebb értékeket, mely a hajógyári kimutatás szerint 1557.40 Ft. értéket tesz ki. [...]

Készült: 1 pld.

Budapest, 1960. február 8.

Kivonat hitelélül:
Hidasi Györgyné

Jelzet: *ÁBTL 3.1.9. V-150381/6. – Hálózati, Operatív és Vizsgálati iratok, A központi operatív nyilvántartást végző szervezeti egységek által kezelt dossziék, Vizsgálati dossziék, Összefoglaló jelentés az Óbudai Hajógyári ellenforradalmárok ügyében. – eredeti, gépelt, aláírással.*

4.

A magyar belügyminisztérium jelentése [J. B.]-ről

Budapest, 1964. július 28.

Belügyminisztérium
Osztály. Szigorúan titkos!

Hiv. sz: 53.221.
Tárgy: [J. B.]

Jelentés
Bp. 1964. VII. 28.

[J. B.] /Újpest, 1934. III. 10. anyja: [D. E.] /nőten, szakképzettsége: masszírozó, Budapest III. ker. Lajos u. 125–127. sz. alatt volt utolsó lakhelye.

Kohut Ferenc házibizalmi, MSZMP-tag és felesége, Budapest III. ker. Lajos u. 125–127. sz., Csorba Tibor személyzeti osztályvezető, Nagy Lajos diszpécser, Óbudai Hajógyár dolgozó elmondották, hogy nevezett munkáscsaládból származik, apja asztalosmester, aki dolgozni soha nem szeretett, családjával nem törődött, keresetét soha nem adta haza. Ebből kifolyólag feleségével rendszeres vita, veszekedés volt közöttük, ezért több alkalommal különváltak is éltek. Négy testvére van. Édesanyja 1945-ben meghalt. Mivel apjuk velük nem törődött, édesanyja halála után a gyerekek egyedül maradtak, nem törődött velük senki, nagyobb gyermekek munkát vállaltak, a nevezett pedig két kiskorú testvérrel együtt menhelyre került. [J. B.] az intézetben sem fogadott szót, vezetőit nem tisztelte, utasításait nem hajtotta végre, az intézetből több alkalommal megszökött, lopásért, csalásért, sikkasztásért, okirat-hamisításért több alkalommal indult ellene eljárás. Adatszolgáltatóim emlékezete szerint három-négy alkalommal volt büntetve, egy alkalommal 1951-ben vagy 1952-ben kémkedés gyanúja miatt 18 havi börtönrre ítélték. A BV. Nyilvántartóban elfekvő anyagból minden büntetését megállapítani nem lehet, mivel a nyilvántartásnak egy része az ellenforradalom alatt megsemmisült. Nevezett dolgozni nem szeretett, munkahelyeit sűrűn változtatta, egy munkahelyen egy-két hónapot, de legtöbb esetben csak egy hetet dolgozott. Testvérei és sógora, aki hadbíró százados, több alkalommal beszéltek vele, s kérték, hogy magatartásán változtasson, igyekeztek neki munkahelyet keresni, több alkalommal el is helyezték, jó munkahelyet biztosítottak részére, de ott is csak két hetet dolgozott. Több alkalommal előfordult, hogy hónapokon keresztül nem dolgozott. Mint közveszélyes munkakerülő a rendőrség több alkalommal őrizetbe vette. Utolsó munkahelye az Óbudai Hajógyárban volt, a jelzett munkahelyen 1956. október 8-tól október 23-ig, az ellenforradalom kitöréséig dolgozott mint segédmunkás. Ifjúsági szervezetnek tagja nem volt, a rendszerrel szemben elégedetlenségét nyilvánította, a nyugati rendszert dicsérette, minden vágya az volt, hogy az USA-ba mehessen. Az önéletrajzában arról ír, hogy 1951–52-ben kapcsolatban állt az Amerikai Követség Konzulátusával, azoknak adatot szolgáltatott ki, bár ezt bizonyítani nem lehet, a jelenlegi priuszlapján sem szerepel. Priuszlapja hiányos adattal van kitöltve, ezért az újbóli lepriorálása folyamatban van. Az ellenforradalom alatt aktív ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki. Az ellenforradalom alatt gépkocsival fegyveresen járkált, az Óbudai Hajógyárban hat, vele egykorú férfival a gyár vezetőit, kommunistákat letartóztatott, azokat egy napon át a szobában őrizték, mivel kocsijukhoz a benzin elfogyott, nevezett személyeket elszállítani nem tudták. A gyár vezetőit letegezte, azokat durván szidalmazta. A gyárban a legnagyobb hangadók közé tartozott. Együtt járt a Práter utcai és a Corvin közti ellenforradalmárokkal. Úgy tudják, hogy az ellenforradalmároknál mint csoportvezetői megbízatása volt. Könnyelmű, meggondolatlan, beképzelt, nagyzási mániában szenvedő személynek ismerték. Dolgozni nem szeretett.

Megjegyzés:

[B. T.] bv. örm. nevezett testvére, Bp. XI. Bercsényi u. 38. sz., Dr. Serdült Sándor hadbíró százados, a nevezett sógora, Budapest II. Lepke u. 10–12. sz. alatti lakosok elmondották, hogy [J. B.], mivel apja könnyelmű, meggondolatlan ember, aki családjával nem törődött, édesanyja pedig 1945-ben meghalt, igen nehéz, mostoha körülmények között nevelkedett fel, utca neveltje volt, ezért teljesen lezüllött. Bár nevezettek annak érdekében, hogy [J. B.]-t helyes útra vigyék, mindent megtekett, ennek ellenére sem sikerült, mert nevezett nem hallgatott rájuk, szófogadalnan volt, dolgozni nem szeretett, inkább a könnyebb, léha életmódot választotta. A rendszerrel szemben állandóan elégedetlenséget szít, a nyugati életformát dicsőítette, ebből kifolyólag a család csak szegyenkezni tudott miatta. Ezért testvérei megvetették, a családból kitagadták, ezért kéri az illetékes szerveket, hogy [J. B.]-t ne engedjék haza. Véleményük szerint hazajövele esetén a lezüllés olyan fokán áll, hogy a mi társadalmi rendszerünkbe

beleilleszkedni nem tudna. Újból csak a hatóságoknak kellene vele foglalkozni.

Készítette: D. L.

Készült: 2 pld.

Kapják: 2 pld. anyagában /Dani László r. szds./

Jelzet: ÁBTL 1.11.13. 0000-760-7-BDE – eredeti, gépelt, aláírással.

5.
[J. B.] vallomása saját magáról

[Hely, dátum nélkül]

Ezek az emberek tudják a legjobban, hogy az eddigi életem csak gond, keserűség és nyomor volt. Ezek az emberek, akik előtt lepergett az eddigi kis életem, ezek tudnának most önöknek úgy előadni, ügyészeknek, bírónak és nyomozóknak, hogy én voltaképpen nem is vagyok olyan „Bűnös”, mint inkább a sors kegyetlen pofonjaitól elriadt gyerek, aki mindig a veszébe fut. Ezek az emberek tudnának önöknek felvilágosítást adni, mert ők is csak azt tudnák mondani, mint amit ide én leírtam, mert ez a valóság. Egyetlen szórakozásom volt, a „MOZI”, itt mindig magamat képzeltem a főszereplőnek, itt mindig fantáziáltam, én voltam a Tarzan a Tarzan filmekben, én voltam Tom nix az atom lovas, én voltam mindaz, aki megjátszotta a főszerepet, a film az olyan nagy hatással volt rám, hogy sokszor még most, 1956-ban sem az igazi életemet élem, hanem valamelyik film főszereplőjét játszom a valódi életem mögött.

Jelzet: ÁBTL 3.1.9. V-141829. – Hálózati, Operatív és Vizsgálati iratok, A központi operatív nyilvántartást végző szervezeti egységek által kezelt dossziék, Vizsgálati dossziék, Vizsgálati dosszié [J. B.] ügyében. – eredeti, kézzel írt, gépelt, aláírás nélkül.

Címkék:

[1956](#) ^[5]

[forradalom](#) ^[6]

[forradalmárok](#) ^[7]

[Óbuda](#) ^[8]

[disszidálás](#) ^[9]

[Amerika](#) ^[10]

[Kuba](#) ^[11]

Kiadás: 16. évfolyam (2016) 5. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/budapest-washington-havanna-avagy-egy-fbi-akta-hattere-i>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/budapest-washington-havanna-avagy-egy-fbi-akta-hattere-i>

[2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/archivnet/1956/repulo.jpg>

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/archivnet/1956/mindszenty_karejban_700.jpg

[4] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/archivnet/1956/kadar_janos_fiatalon.jpg

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1956>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/forradalom>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/forradalmarok>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/obuda>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/disszidas>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/amerika>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kuba>